

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
Faculty of Social Sciences, Charles University
Smetanovo náměstí 6, 110 01 Praha 1
Česká republika

Posudek vedoucího na bakalářskou práci:

Matějka, Stanislav. *Somálsko – hrozba pro USA? Analýza bezpečnostní politiky USA v letech 2001–2011*. UK FSV IMS, Praha, LS 2011/2012, 45 s.

V období po útocích ze září 2001 se zcela zásadním způsobem proměnila bezpečnostní situace ve světě, respektive vnímání jednotlivých hrozeb a míry jejich závažnosti. Zatímco riziko regulérního ozbrojeného střetu mezi dvěma či více státy se spíše snížilo, vzrostlo ohrožení ze strany mezinárodních teroristických sítí a na ně napojených lokálních teroristických skupin. Mezinárodní terorismus a tažení proti němu, vyhlášené americkým prezidentem Georgem W. Bushem, se staly jedním z hlavních témat bezpečnostně-politického diskursu. Ne všem hrozbám, které do této kategorie spadají, se však dostávalo a dostává stejné pozornosti. Jednou z problematičtějších oblastí, která se ocitla poněkud na okraji zájmu, je Somálsko. Právě tomuto tématu se ve své bakalářské práci věnuje Stanislav Matějka.

Autor vychází při svém výzkumu z hypotézy, že Somálsko představuje závažnou hrozbu pro celý region Afrického rohu, pro Spojené státy americké a obecně pro celý svět (s. 1). Tato teze má nepochybně své opodstatnění, jelikož Somálsko patří k zemím označovaným jako „zhroucené státy“ (*failed states*) a právě tyto země často slouží jako bezpečné útočiště pro teroristické organizace a radikální militantní skupiny, které využívají nestability a absence silné ústřední vlády k uskutečňování svých záměrů. Výše uvedenou tezi autor následně dokládá rozбором situace v Somálsku v uplynulých dvaceti letech, hlavních rizikových faktorů, které z něj činí bezpečnostní hrozbu, a reakcí Spojených států (a potažmo mezinárodního společenství) na tuto hrozbu.

Úvodní kapitola stručně shrnuje často nepřehledný, ba přímo chaotický, vývoj v Somálsku v uplynulých dvaceti letech, od pádu vlády Muhammada Siada Barreho v roce 1991 do současnosti. Tento historický exkurs tedy poněkud přesahuje časové ohraničení hlavního tématu práce, je to však odůvodněno tím, že kořeny mnoha aktuálních problémů, s nimiž se americká zahraniční politika v Somálsku musela a musí po roce 2001 vyrovnávat, nalezneme právě v neklidných devadesátých letech. Autor vcelku zdařile prezentuje hlavní mezníky této epochy, byť by si tato pasáž vzhledem k složitosti vývoje a k množství jednotlivých hráčů, kteří do něj v různých obdobích vstupovali, patrně zasluhovala podrobnější rozbor. To však není primárním účelem práce a z hlediska autorova výzkumného cíle je první kapitola dostačujícím výchozím bodem. Obzvláště bych zde zdůraznil důležitost uváděného tvrzení, že hnutí al-Šabáb, které doposud ovládá velkou část Somálska a představuje tak nejsilnějšího protivníka ústřední vlády i USA, je sama do jisté míry cizorodým prvkem, jehož příchod somálská společnost původně vítala, protože dokázal garantovat alespoň elementární pořádek, avšak postupem času jej začala kvůli jeho radikalismu odmítat (s. 11).

V druhé kapitole, která se dělí do několika podkapitol, autor podrobněji rozebírá důvody, proč lze Somálsko označit za „zhroucený stát“, a hrozbám, které z tohoto stavu pramení. Věnuje se zde rovněž pro Somálsko v posledních letech typickému fenoménu pirátství a vysvětluje jeho napojení na mezinárodní terorismus. Je více než zřejmé, že toto napojení existuje, zároveň však, jak autor správně uvádí, není možné tvrdit, že každý pirát je

zároveň i teroristou (s. 19). Pokud by se nicméně podařilo fenomén pirátství výrazněji omezit, přispělo by to nepochybně ke stabilizaci situace v Somálsku i v Africkém rohu a teroristické organizace by přišly o důležitý zdroj financí (ibid.). V třetí podkapitole autor shrnuje postupné proměny americké zahraniční politiky vůči Somálsku, zejména v letech 2001–2011. Zde je patrný přesun od počáteční nevšímavosti vůči Somálsku a neochotě se zde výrazněji angažovat přes zásah proti teroristickým skupinám a podporu slabé ústřední vlády až po snahu podílet se na řešení humanitární krize a hospodářských a socio-ekonomických problémů země. V tomto kontextu vnímám jako zajímavou a podnětnou pasáž o vytvoření United States Africa Command (AFRICOM) v roce 2007 a jeho roli v rámci americké politiky v oblasti (s. 24–25). Je nepochybné, že vytvoření a stanovení mandátu AFRICOM představuje určitou odchylku od původního přístupu Bushovy administrativy, která v zásadě odmítala nasazovat pravidelné ozbrojené síly k nevojenským cílům (distribuce rozvojové pomoci, budování infrastruktury atp.).

Třetí kapitola, spolu se závěrem, pak hodnotí názory různých expertů na tuto problematiku ohledně nejhodnější strategie k vyřešení somálské hrozby. Autor tyto různé názory nejdříve přehledně prezentuje, aby k nim následně doplnil svůj vlastní pohled a svůj optimální přístup, který kombinuje různé navrhované alternativy. USA by podle něj měly využívat rozporů mezi jednotlivými militantními a extremistickými skupinami, zaměřit se na řešení humanitární krize v oblasti a zároveň se pokusit jednat s umírněnějšími vůdci organizací jako je například al-Šabáb (s. 37–38). S jeho hodnocením se v zásadě ztotožňuji, stejně jako s jeho tvrzením, že je nepravděpodobné, že by USA v nejbližší době zastavily svou podporu ústřední vládě (s. 38), byť tato vláda nemá za stávajících podmínek reálnou šanci na ovládnutí země (a to ani v případě zahraniční vojenské intervence).

Kolega Matějka se při psaní své práce musel potýkat s problémem, že specializovaných odborných publikací věnovaných této konkrétní problematice není mnoho. Dle mého názoru však dokázal tento problém překonat a doplnit omezený počet monografií a článků zaměřených konkrétně na Somálsko a americký přístup k němu obecněji koncipovanými publikacemi i relevantními primárními prameny, zprávami v tisku a internetovými zdroji. Zároveň dokázal publikace, z nichž čerpal, a názory a stanoviska v nich obsažené kriticky zhodnotit a rovněž nabídnout různé alternativní interpretace a úhly pohledu (např. tvrzení Mary Harper o tom, že selhal somálský stát, nikoli somálská společnost – s. 13).

Z hlediska formálního práce splňuje všechny náležitosti. Poznámkový aparát je konsistentní, byť se v něm relativně často vyskytují drobné nedostatky typu chybějící/přebývajících interpunkce, špatně napsaných uvozovek atp. V obsahu je nesprávně uvedena první strana kapitoly 1 (dle obsahu s. 6, ve skutečnosti s. 7) a chybí v něm odkaz na bibliografii. Nejedná se o zásadní problémy, které by výrazněji snižovaly kvalitu práce, nicméně při větší pečlivosti při závěrečné editaci textu se jim dalo předejít.

Závěrem konstatuji, že práci Stanislava Matějky považuji za zdařilou analýzu situace v Somálsku a americké reakce na tuto situaci a na bezpečnostní hrozbu, kterou země představuje. Práci doporučuji k obhajobě s hodnocením **výborně**.

V Praze dne 11. 6. 2012

PhDr. Jan Bečka, Ph.D.
UK FSV IMS KAS